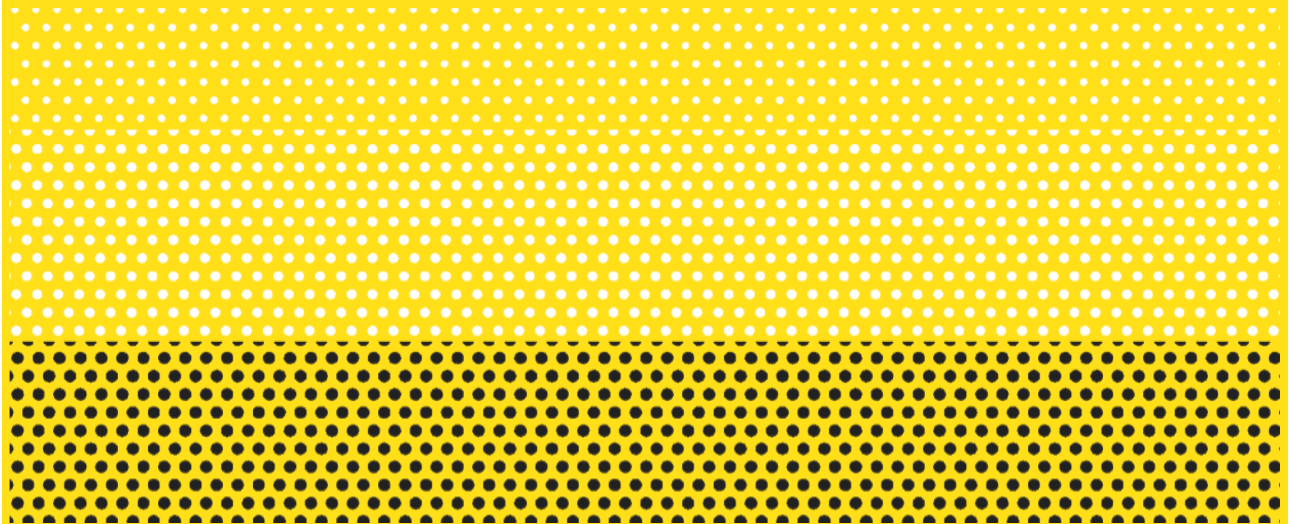

NOTAT NR. 2-2011

UDDANNELSE FOR DE MANGE

Av Lars Olsen. *Omtale*

Omtale av *Uddannelse for de mange* av Lars Olsen (Gyldendal DK 2011).

Skrevet av Julie Lødrup

MANIFEST
SENTER FOR SAMFUNNSANALYSE

Kr. Augusts gt 11, Tullinløkka • post@manifestanalyse.no • www.manifestanalyse.no

UDDANNELSE FOR DE MANGE OPSKRIFT PÅ EN KULTURREVOLUTION

Lars Olsen. Gyldendal DK 2011

Lars Olsen er en dansk forfatter og journalist som har jobbet særlig mye med utdanning. Han har blant annet skrevet bøkene *Det delte Danmark* (2005), *Den nye ulighed* (2007) og *Den sociale smeltedigel* (2009). I høst ga han ut *Uddannelse for de mange* (2011), med etterord av Danmarks nye utdanningsminister Christine Antorini (Socialdemokraterne) og Nanna Westerby (Socialistisk Folkeparti).

Lars Olsen kommer på Manifest Årskonferanse 2012.

OMTALE AV BOKEN

Hvorfor reproducerer skolen sosiale forskjeller? Hvordan kan teori og praksis forenes bedre i skolen?

Lars Olsen svarer på disse spørsmålene i *Uddannelse for de mange* gjennom konkrete eksempler supplert med statistikk og sosiologisk kunnskap.

For hvorfor har undervisningen i skolen blitt stadig mer akademisk og elitistisk samtidig som politikerne snakker om at flest mulig skal fullføre utdannelsen?

NOEN AV OLSENS POENGER

→ De økonomiske barrierene for å ta utdanning har blitt betraktelig mindre de siste tiårene, men likevel har ikke de sosiale ulikhetene i utdanning endret seg siden 1960-kullene. Dagens utdanningssystem er stadig rettet inn mot de privilegerte samfunnsgruppene, men mekanismene er annerledes enn tidligere. Idealet om ansvar for egen læring blir i realiteten ofte at foreldrene får ansvaret for barnas læring. Foreldrenes skolekompetanse blir derfor viktigere for om barnet lykkes på skolen eller ei.

→ Både frafall og ulikheter i karakterer er sosialt betinget, og er mye sterkere på studiespesialiserende enn yrkesfag.

→ Om elever velger høyere utdanning er også sosialt betinget. Men i tillegg er det en klassekamerateffekt – elever med foreldre uten høyere utdanning tar i større grad høyere utdanning hvis klassekameratene deres gjør det. En offentlig fellesskole der barn med ulik sosial bakgrunn går sammen, vil dermed bidra til mer sosial mobilitet enn et segregert skolesystem.

→ Utdanningssystemet har de siste 10-15 årene bygget på en vrangforestilling om et "kunnskapssamfunn" der vi kan flytte all praktisk produksjon til Kina mens vi selv utvikler spennende og nye ideer på et kontor. Men virkeligheten fungerer ikke slik, nye ideer oppstår i tett tilknytning til praksis. Derfor ligger ikke fremtiden til Danmark/Norge bare i teoretisk kunnskap, men også i evnen til å omsette det i konkret produksjon (i bred betydning av ordet).

→ Mer praksis i skolen er fundamentalt for at skolen være tilpasset alle typer elever, og for å motivere elever til å ta yrkesfag. Men også elever som skal ta akademiske utdannelse vil dra nytte av en mer praksisnær undervisning på samme måte som elever som tar yrkesfag trenger å lære språk og matematikk.

EKSEMPLER FRA BOKEN

Arden ungdomsskole i Nord-Jylland har i samarbeid med yrkesutdanningen i regionen yrkesprosjekter der elevene har prosjektarbeider tilknyttet ulike yrker, blant annet et murerprosjekt.

Matematikklærer Rasmus Møller kommenterer prosjektet:

"Vi vil med byggeprosjektet bidra til at 95 % av elevene får en vgs-utdannelse. Elevene blir mer bevisste i sine utdanningsvalg, og forløpet gir en suksessopplevelse til noen av dem som ikke er så gode med bøker."

Avdelingsleder Mikael Lytken uttrykker det slik:

"Byggeprosjektet er også viktig i et dannelsesperspektiv. Det skaper respekt mellom elevene. De boklig sterke opplever at noen av de andre kan noe annet – og alle får prøvd ut nye sider ved seg selv."

En antropologisk studie av et prosjektarbeid i 8. klasse viste at lærernes karaktersetning i liten grad vektla dyder som arbeidsinnsats og selvdisiplin, i middels grad kunnskap og evne til å finne informasjon, og i høy grad at elevene fremstår som "frigjorte, avslappede, kvikke, unike, provoserende (på en humanistisk måte), originale, verbale og reflekterende."

"Frej (en elev) skal faktisk bare være den han er for å bli belønnet og anerkjent i skolen. Språket - eller mer presist verbalisert og reflekterende bruk av språket - fungerer som symbolsk kapital i skolen. Språket er en effektiv sosial markør som avslører hvor vi kommer fra geografisk og sosialt."

Elevene fikk i liten grad en oppskrift på hvordan de skulle gjennomføre prosjektet, så det krevde en intuisjon blant elevene for å skjønne hva som burde gjøres og hva som ble forventet. Fokuset endret seg fra konkret faglighet og kunnskap til fremføring og abstrakt tenkning rundt temaet.

Bavnebakkskolen, en vanlig offentlig 1-10-skole, har fokus på praksis i hele skoleløpet. Opp til 6. klasse har alle elevene ekstra undervisning i sløyd og forming. I 10. klasse kan de velge en praktisk linje en dag i uken, blant annet en verkstedslinje. Og hver fredag formiddag kan alle elever som trenger noe annet få gå på fredagsverkstedet i stedet for vanlige timer, der de bygger ting skolen trenger (grill, bokhyller), for å synliggjøre for seg selv og de andre på skolen at de kan noe.

"Alle mennesker har bruk for anerkjennelse. Det er alltid de som har skrevet en god stil som har blitt rost i klassen. Verkstedfagene gjør det klart at de praktisk orienterte kan noe som de andre ikke kan."

"For det praktisk orienterte fungerer verkstedet som en oase, der de får en selvtillit som også smitter over på de teoretiske fagene. Men det er også viktig at de aller fleste elevene får noe ut av dette. Noen går videre til å bli håndverkere eller ingeniører, mens andre bare bruker der i hverdagen når de skal reparere noe."

HVA MENER LARS OLSEN MÅ GJØRES?

- ➔ Gode eksempler og erfaringer må styrkes og sikres langt større utbredelse.
- ➔ Lærerplaner og styringsdokumenter for skolen forenkles, og kravene om kontakt med virkeligheten skjerpes.
- ➔ Politikerne skal ta tak i utdanningskulturen, men endringene må skje gjennom en prosess som inkluderer lærere og elever og gir dem eierskap og innflytelse over endringene.